

Muitalægje

~
cuvgetusa haleduvvidi sami gaskast.

Sad Num.

December manost 1873.

las jalkkodak.

Dalveorrom Novaja Semljast.

(Lasse Sad nummeri)

Dak bisso olbmaguovtast, gæk borga siste læiga lappam guimidaeska, læi markebælle biergo ja bisso goabbastge, mutto i mikkege æra. Fidnet æva likkotam maidege, ja vaiko gukken æva læm dam vistest, gost vuolgam læiga, de æva almaken dam fatem oudalgo bælnjæljad birrambæive gæčest. Dam vagjolæmest læiga dakge guovtes lapatallam. Okta vuost fati viste, buollati dola ja basi væha njalabiergo, mi vistai læi baccam algo vuolgededin. Nubbe, gi dorkotesvuodastes læi jukkam obba hivvodaga mærrasalte, læi nuft appetuvvam, atte go ikko vadnas lusa bodi, mi fiervast oroi viste lakka, de i vægjam šat gukkebui vazzet. Son læi stuorra stukkaid bæskastes borram, masa muota færti suvlin dokket. Go vadnasest læi burdo orrom njoamoi son vimak vistai, gost skippareš gavnai oadde-men dollagaddest, mi i læm vela časkam. Son borai, mi njalabiergoin læi baccam, ja gaga siste son muottaga bidi čaccen dola alde. Maņeb bæive rakkanešgodiga dalveorroma valdet dam vistai, mutto dast i gavdnum borramuš mange šlajast æige makkege æra biergasak. Algoorromest æva likkotam maidege fidnegid dakkat, ja 2 vakko eliga dai davti soppamin, maid muottag siste roggaiga; daid legje ruošak jage dasa suppum.

Oudalaš juovlai likkotæiga vimak godde bæččet. Riššasaggek maida nokke. Dola soai dalle oažoiga daina lagin, atte bikkabadde, mi ruošain læi baccam, dagjiga ja goikadæiga ja dasto dam nivsuken aniga. Akšo daihe saha sodnost i læm. Vadnasest soai gaikoiga barderuvode, ja gedgiguim dam sahan daihe niben rakadæiga. Naloid soai rakadæiga spikarin, maid vadnasest gesiga. Hætte dakka olbmuv hutkajen. Dam vistest soai oroiga april mano ragjai, ja dam aige siste bæčiga 11 godde ja 1 guovča. Nuftlakkai i læm šatain bærehakki nælgehætte. Gaskamattest april manost æi læm šat rutak æmbo go 3 ladadoarve, ja damditi soai dovdæiga, atte dast i læm æmbo vejulaš orrot. Soai vulgiga dast ædnam mielde vagjolett madde vuostai dam doavagesest, atte Vai-gatsulluid fatet. Vanas viste lusa baci. Moadde bæive gæčest bodiga dai sëm-ma samojedari ragjai, gæi lutta sodno 4 skippara juo legje dalve orrom, ja gæina soaige vuostaivaldujuvuiga sëm-ma buorredatolašvuodain go dok oudeb njæljes. Dai lutte soaige oroiga gaskamattai juni mano, goas viđas vulge dai lutte. Okta baci samojedari lusa. Dak viđas, guđek vulge, vižže vadnas, mi ruosa viste lusa læi baccam, ja manne daina maddasguvhui, ain dam doavagesest, atte Vaigatsulluid si galge fatet. Mutto buok vaivalašvuotta i læm vela vassam. Guokte

bæive si vuost gesse vadnasa jieņa mielde, mutto go si dam æi goastadam šat æmbo, de færtiejegje dam rastačuoppat ja lakke dasa guoddet. Dasto čavgejegje (spilejegje) stuorra njuorjonake, maid samojegarín legje ožum, birra dam rastačuppujuvvum gæče, ja nuft matkaduvve ain vanaslakkin jieņa mielde. 3 bæive ain matkašegje vanasgæse oudalgo suddes čaccái besse. Dastmanŋel si sugages matkesegje 10 bæive dassaše go nana jiegŋaravdi fast botte Vaigatsullui lakka, gost æra samojedarid gavdne. Maida dak samojedarak vuostaivalde min matkalahaid buorredatolašvuodain ja dai lutte si orru 8 bæive. Daina samojedarin legje bocčuk. Dak dolvu njæljás bælnub bæivas maddas guvlui, dassaši go skipaid avest oidne, maidi si besse. Viđad olmai baci dai samojedari lusa.

Čaccesullost desember manost 1873.

Opped læ okta jakke nokkam min ædnamlas ællemest. Go mi obba sameædnam hærraliena dego oktan govvan valdep min čalmidæmek oudi ja gæčadep dile, nuft mest dat læmas dam dal vasse jagest, de mi færtijep galle gitalusain hærrai cælkæt, atte dat jakke læmas aigalaš dahui burist buristsivdneduvvum jakke, ærenoamačæt čaccegadde olmui guovdo. Ædnamšaddo harrai matta dat jakke gærde jakken celkujuvvut; gidčabivdo læ obba hærraliena mietta, jos oalle valjogas i, almaken læmas bnorren dagjat, æreb soames vuonai guovdo, gost aitus i læm mikkege. Dat sëmma matta gæssebivdo birra dagjut. Go dasa vela lašuvvu, atte sikke guolleja sildebivdo læmas čakčabodda buorre ollo sajin, de færtijep galle cælkæt: Arvasæt læk hærra dam dal vasse jagest ravastam du lades giedad

ja galletam buok, mi du buristsivdnadusain ælla, dudnji lekkus gito ja ramadus! Bagjedilahai gnovde galle i læk dat jakke læmas nuft buorre; sist dat baica galle læ, ærenoamačæt varjagujarga ja čorgaš olbmui stuorra oaffarid gaibedam. Mutto jos si lifči hærra oskaldas manak, gæk dovdašegje, atte buok buorek ja buok olles addaldagak bagjen (bajeld) bottik, de si galle damge jage loapast matašegje cælkæt: Don dakkik hærram buok burist. Dat læi dal dagjum dai aigalaš buri birra, maid buorre lbmel læ migjidi juokkam. Dai vuoiŋalaš buri birra, mak migjidi læmas fallon dam dal nokke jagest, mi boatte nummirest aigop moadde sane hallat, goas lokkidæmek dærvatep odđa jakkai.

Alatæjost bivdu ollo silde nuti ja firmiguim. Væstan læk boattam skipak oastem ja bivdem diti. Saltesilde farpal maksa 4 speise. Maida guolle lifči valjest, mutto garra dalkek læk æstadam ænaš bivdo.

Daggar soaigos dappatus, go dat, man birra dæst galgga oanekažat muitaluvvut, i læk vela galli gullum. Okta skipa, man namma læi „Eden“ vulgi Engelandast 15ad bæive oktober manost Mada-Amerikai. Skipa læi dievasæt lastijuvvum ja lastast gavdnui obba hivvodak ruvtak ja riššdsaggek. 3 vakko manai buok burist, mutto de vikkogette skibaolbmuk, atte sin kastein i daide læk čielga mielai; son nævroi maida aibas farga ja šaddai hirbmat stoakkaijen. 7ad bæive mannam (november) manost gulle skipa olbmuk, gæk oadđemen legje, biškoma ja larmadæme tæka ala botte, de oidne kasteinasek, værjotuvvum guvtn luđejuvvum pistolain ovtus maŋas tæka mielde vazzemen. Si halaidattegotte čabbaset dam mielates olbmu, gæina suige i mattam læm suotas

dam diles ses man nokkat. kat, mutt larbma ta ala, ja m hirbmadæ kajytklassa ja suova radde go fatem dit atte klasa sat. Ærduvvum i vejulaš li gavdnui v Dallan go stivrman bin olbm gačost ru post dob te kastein jidi fadd læi maid va nokke pavednas oainos ja bođi dat ja falleti guim. C reti oalg nast gie værjoid mak dar boattet, pa oaidi šæme č: skipast jnrda d: de luoitt son læi

ain
je-
naš
re-
uin
lif-
gje,
gak
nge
kik
jum
mel
puri
dal
gop
ær-

mi-
tem
4
utto

man
t, i
man
šad
Skj-
avd-
k. 3
kko-
aide
ibas
7ad
ski-
oma
kaf-
vum
men.
lates
totas

dam dilest gavnadet, ja ožžu su fast ladnja-
ses mannat, gost loppedi sivost orrot ja
nokkat. Olbmuk maida manne fastain nok-
kat, mutto dibmobæle gæcest gullui oppet
larbma tæka alde. Si manne fastain tæka
ala, ja mi dal galgai oidnut læ ain vela
hirmadæbbo, go dat oudeb oaidno. Uoda
kajytklasa dal oidue, atte dobbe læi dolla
ja suova dieva lanja. Dal i læm sist æra
radde go klasa cuvket sisa bæssam diti ja
fatem diti kaffein, mutto dallan si oidne,
atte klasaraige čada æi mattam dokko bæss-
sat. Æra radde dal i læm, go dam lokka-
duvvum uvsu cuvket sisa bæssam diti, jos
vejulaš lifči dola časkadet. Kaffein dobbe
gavdnui værjotuvvum saitin ja pistolai guim.
Dallan go ukša læi lækkasam baččui nubbe
stivman oaivai, ja nuft færti son daina nub-
bin olbmain, gi suina læi dokko viggamen,
gačost ruoktot dobbe gæssadet. Dolla hoapost
dobbe vidani, ja farga fuomašuvvui, at-
te kaffein læi parafina leikudam ædnač sa-
jidi faddan. Goas juo dat fuomašuvvui, de
læi maida časkadæme ja skipa gagjom doai-
va nokkam. Æra dal i læm radde go ski-
pavednas luoitet čaccai olbmuid gagjom diti
oainos jabmemest. Aido vadnas luoitededin
bođi dat jermi taga šaddam kaffein tæka ala
ja falleti skipa olbmuid saitin ja pistolai
guim. Ovta son bače oaivai ja nubbe saitin
reti oalgai. Vimak buyti okta olmai kaffein-
nast gieda labmet muorain dam made, atte
værjoid erit ožžu. Vanas luittui čaccai, olb-
mak dam sisa manne ja čurvu kaffeinasekge
boattet, mutto son i dattum; son datoi loa-
pa oaidnet dam bargost, maid buristjurda-
šæme čada oroi doaimatam. Vanas juo læi
skipast erit viečka gaski gaidam, go dat
jurda daid čacceolmaid vuiti, atte si æi dai-
de luoittet kaffeinasek dam sorbmai, maid
son læi sigjidi avnastam. Josjuoge sagga

varalaš læi sigjidi dam buolle skipi lakkanet,
mi dallan læi aibmoi girdet, go dolla læi
ruvtai ragjai joavdat, de si almaken fast
manne skipi ja ožžu dam jiermetes olbmu
mieldešek. Hoapost si dal skipa lutte erit
gaide, mi maida dastan maŋŋelaš bæškasin
aibmoi manai. Dast maŋŋeb ided guovso
šaddadedin likkotægje dæivat muttom en-
galas skipa njæiga, masa buokak besse.
Dat jiermetes kaffein færti gidda čadnut,
mutto almaken son čadnusines luvvut buyti
ječas dam made, atte oktan skipa-ankerin
čaccai manai, gost hævos gavnai.

Olgoædnam oddasak.

Frankrika 13ad bæive mannam manost
gukkeduvvui franska stuoradigge mæredæ-
me bokte Mok Mahan raddejubme 7 jakkai.
Sagga læ dam valjejume bokte uccanam
doaiva dam harrat, atte franskalažak šat
ožžuk daggar raddejume, masa buok daihe
maŋemusta stuorab oassege, olbmuin bæssa
særvat. Dal læ balatæmest, atte dušše
moaddes šaddik radde mærradaddat, lage-
det ja doaimatet buok ja obbalokkai valde
adnet, ja atte rika albmuk dam moaddas
formindarvuoda vulučak galgik læt. Thiers,
gi æppedkætta læi franskalažain dokkalæ-
mus olmai raddejume oudastčuožžon, ja
gutte dam oanekes aigest, man siste rad-
dejubme læi sudnji oskelduvvum, maida ča-
jeti, atte su aiga læi daggar raddejume
vuododet, mast ænaš oasse rika olbmuin
særeve adnek. Mutto i son mattam dam
oanekes aigest, man siste son frankrika rad-
dejume oudastčuožžon læi, ærenoamačēt
dam soače bokte hagusam rikast, gost
dak olbmak, gæk stuorradiggest čokkajek,
ain dalge ridalek gaskastæsek dam birra,
maggar raddejubme sin riki læ buoremus
ja hæivolæmus. Jalludakkan, ja stuoresen

vela juo damge, min mielast orro, atte raddejume oudasteuožžo galgai valjijuvvut mærrer aigai oudal go rika læi su valdola-gas ožžum, mast raddejubme læ mærrerduv-vum su vuoges mielde, ja roddejægjek dam-bokte čadnujuvvum nuft, atte oaivesek ja datosek mielde æi bæsa dakkat. Jos frank-riki galgaš republikanalaš raddejubme, de juokkehaš matta arvedet, atte kæisar-radde-jume aigasaš valdolakka ja asatus i mate hæivet. Sagga læ balatæmest, atte franska olbmuk æi vela dalge oažo æra šlai radde-jume, go daggara, mast okta olmuš su mo-din raddebelines buok valde adna. Atte ollo gavpugidi læk værjotuvvum soattevægak bigjum orro maida dam arvadattemen, atte Mak Mahon aigo miekkeraddejume vuolde franskalažaid doalatet. Alte sæmma moive i šaddaši Frankriki go Spanienest læ oid-nujuvvum ja oidnu ain dalge. Franska stu-orradigge i ouded sagga maidege daina bar-goin, maid galgaši doaimatet.

— Spanien. Karthagenast, mi moivejeggi daihi karlistalažai haldost læ, læ doarro 26ad bæive rajast 29ad bæive ragjai læmaš ovta manost bistetuvvum. Raddejume soat-tevækka, mi birastattam læi gavpuga, bača-legje dam hakkai guim, mutto maida moi-vejægjek adne hakkaidesek fast doi vuostai. Gavpugest, mi ladni guim læi sugjijuvvum, bule gallad viste, mutto olbmuk dadde æi sorbmanuvvam olost. Mutto dam sæmma aige i læm dušše dam ovta sajest doarro, mutto gallad æra saje dam likkotes rikast. Dave Spanienest læ raddejume soattevækka oamastam golbma gavpuga, nammalassi Irun, Fontarabia ja Vera, mak legje karlistalažai haldost. Tolosa lakka læ makkaš karlista-lažai soattehærra Lizarraga vuoitatallam dam oudiš katolikalaš bappi Santa Krutsi, gutte fast læ čiegastes ittam ja karlistalažai

vuostaiges čuožželam. Tolosa læ maida dal raddejume haldost.

— Romast (Italienest) læ katolikalaš gir-ko oaivamuš ja raddejægje, mi pavan goč-čujuvvu, buocamen.

Rakkan gillat ollo vuostegiedagævadid ja juokkelagaš hædalašvuodaid dam varnotes ællemest; dastgo daiguim don gavnadak, gostikkenessi don læžak ja vaiko gosa čiek-kadifčik. Dai vuostai i gavdno æra gaska-oabme go dat, atte gierdavažat gillat.

Don cækkak: „Moft matam oskot Ib-mel arbmo ala, go mon læm nuft hirbmat suddolaš ja go must i læk appe suddo vuostaicuožžot? Mon læm aibas šlavan dam vuollai šaddam?“ Vastadus: Jos nuft læž-ža, atte du osko galgaš læt du suddolaš-vuoda daihe du bassevuoda dukkudagast, de don oažok maida buok audogasvuoda jurdag hæittet. Gutte dabe aiguš bestujuv-vut, sust fært læt daggar imašlaš osko, mi i diede maidege æra go armo Kristus divras varai siste, ja aivestessi armo aibas ja ol-lasi dubmijuvvum suddolaži, gutte aivestessi helveta, Ibmel moare ja garotusa ansaša.

Mon savašim atte saitin matašim čallet din buokai vaibmoi, gæk aigosepet audogas-san šaddat, dam: Valjijepet bavte vuod-don. Diytet duotta vuodast Kristusa šad-dat din aidno bæsten. Allus ječadek dak-ko din jeddejeku, mutto maid son læ dak-kam min oudast.

Peter Larsen Torevuopest

oasta ja šiega hadde adda šivetdavid ja čorvid, boares ruovdešlamburid, buttesen bassum liggoid sikke ulluin, bumbululluin ja biellamasain, nuftgo maida boares badid, nuotte- ja æra fierbmegappalagaid.

Prentijuvvum F. Kjeldseth prentijumest.